

Jaarverslag 2024 KNNV afdeling Breda

DEEL I: Jaarverslag van de secretaris

Bestuur:

Het bestuur is in 2024 ongewijzigd.

Leden:

Het aantal leden in Breda is stabiel gebleven ondanks enkel overlijdens en opzeggingen op 115 waarvan 5 huisgenoten. Er kwamen 8 nieuwe leden bij in 2024. We hebben nog 6 donateurs en 2 gastleden. Totaal 123 (in 2023 was dat 125).

Jaarvergadering met lezing:

De jaarvergadering is gehouden op 6 maart 2024. De financiële administratie is goedgekeurd. Er werd op de ALV een lezing gegeven over “De bever in Nederland” door Willy de Koning. Er waren naast bijna 40 nog 8 mensen die geen lid waren van de KNNV. Zij betaalden 5 euro voor de lezing.

Cursussen en Themadagen:

In 2024 is een vlinder cursus gehouden. Kars Veling van de vlinderstichting hield een lezing. De twee bijbehorende excursie werden door Raymond van Breemen en Jan Woolderink begeleidt. Daarnaast was er een overleg met de vlinder- en libellentellers over de ervaringen van het voorafgaande jaar en de plannen voor 2024. Door Aad van Diemen is een korte (30 minuten) cursus hommelherkenning gegeven.

Lezingen en excursies:

Naast de lezing over de bever op de ALV en de vlinder lezing zijn 7 lezingen in 2024 over Biodiversiteit georganiseerd door Natuurplein de Baronie waar de KNNV Breda onderdeel van is.

Werkgroepen:

Er zijn zeven werkgroepen: Amfibieën wg, Bodem-water-en-landschap wg, insecten wg, mossen wg, paddenstoelen wg, planten wg, vissenwg, zoogdieren wg.

De onderzoeken die gedaan zijn hebben vooral betrekking op de Galderse Heide, zoals door de gemeente in 2022 gevraagd. De data van de onderzoeken werden allemaal doorgegeven via waarneming.nl en NDFF. Lijsten van de gevonden soorten zijn beschikbaar voor 1- planten, 2- mossen, 3- nachtvinders, 4- amfibieën. De gemeente heeft de Bosgroep gevraagd een verslag te maken van de activiteiten die gepland zijn. De KNNV maakt een volledig verslag na een bezoek samen met de gemeente en de Bosgroep op 4 februari 2024. Dit verslag is begon 2025 afgerond en wordt op de ALV van 2025 gepresenteerd.

Projecten:

In 2020 is de gemeente Breda het herinrichtingsproject “Groene Kades” begonnen. Dit is onderdeel van het plan de rivier de Mark weer door Breda te laten stromen. De KNNV is als onderdeel van Natuurplein daar direct bij betrokken voor inventarisaties en bijdrage aan de voorlichting over het project. Dit project loopt door en de uitvoering begon in 2022. Er zijn open dagen geweest waar enkele leden van de KNNV hun medewerking verleenden in 2022. De opening van het project was op 23 september 2023. In de komende jaren worden de inventarisaties voortgezet.

Nieuwsbrieven:

In 2024 zijn 4 nieuwsbrieven uitgebracht. De Nieuwsbrief wordt of per e-mail verzonden en voor 3 leden nog via de post bezorgd. Zij betalen een bijdrage van 6 euro voor de nieuwsbrief.

Samenwerking binnen KNNV:

Binnen het Gewest wordt provinciaal samengewerkt met de afdelingen Roosendaal, Tilburg en Eindhoven. Er zijn jaarlijks twee gewestelijke vergaderingen waarin de activiteiten en ideeën in de verschillende afdelingen worden besproken. Gesprekspunten zijn de gezamenlijke aanpak natuurbescherming op provinciaal niveau, de punten die in de beleidsraad aan de orde zijn geweest en het reilen en zeilen in de verschillende afdelingen. In 2024 zijn twee Zoom bijeenkomsten geweest, in februari en oktober. Verslagen ervan zijn bij de secretaris verkrijgbaar. Alle afdelingen geven aan dat het overleg belangrijk is om op de hoogte te zijn van wat er in de provincie Noord-Brabant speelt.

Samenwerking tussen natuurverenigingen:

De samenwerking in onze regio Breda betreft vooral de samenwerking met de natuurverenigingen in de regio via onze deelname aan 'Natuurplein De Baronie'. Er zijn nu zes verenigingen aangesloten.

De doelstelling van Natuurplein berust op twee pijlers:

- het coördineren van de inspraak met betrekking tot natuurontwikkeling en natuurbescherming;
- laten zien wat de aangesloten verenigingen doen voor belangstellende natuurliefhebbers.

Activiteiten op gebied Natuurbescherming:

De activiteiten met betrekking tot natuurbescherming vinden plaats onder de paraplu van Natuurplein. De bedoeling is om zoveel mogelijk met één geluid naar buiten te treden. Binnen Natuurplein worden zaken op gebied van natuurbescherming en natuurontwikkeling en beheer met de natuurverenigingen in Breda en omstreken afgestemd. Natuurplein is ook de regionale gesprekspartner voor de gemeente Breda, de terrein-beherende organisaties, het waterschap, de Brabantse Milieufederatie, de Provincie NB en voor onderwerpen ten aanzien van de regionale energiestrategie. Voor een inhoudelijk overzicht wordt verwezen naar het jaarverslag van de secretaris Natuurplein de Baronie.

Samenwerking met andere organisaties:

Met vele organisaties in en rond Breda wordt samengewerkt. Het betreft vooral monitoringswerk van de werkgroepen. De verzamelde gegevens worden aangeboden aan de soortorganisaties voor opname in de NDFF.

KNNV Digitaal:

De website van de afdeling wordt bijgehouden door de secretaris. Er worden agendapunten en nieuwberichten gedeeld.

Deel II: Jaarverslagen van de Werkgroepen

Amfibieënwerkgroep, coördinator Erik van der Hoeven

De amfibieënwerkgroep heeft dit kalenderjaar niet of nauwelijks gefunctioneerd. De vier leden hadden het of te druk met werk of waren door ziekte geveld. Er zijn vooral individuele bezoeken afgelegd. Erik van der Hoeven heeft boomkikkers geteld in de EVZ bij de Gilzewouwerbeek

Werkgroep Bodem, Water en Landschap, coördinator Wiet Kerkhoven

In 2024 is er door de werkgroep overleg geweest over de voortgang van de activiteiten. Deze krijgt in 2025 een vervolg.

Insectenwerkgroep, coördinatie Aat Rietveld, Aad van Diemen, Jan Woolderink

1. Inleiding

De insectenwerkgroep is een samenwerkingsverband tussen KNNV, IVN en BBC (Bredaas Bijenhouders Collectief). Dit verslag 2024 is in overleg tot stand gekomen.

2a. Bijen

Door het IVN is op 6 februari een wespenlezing gehouden op Wolfslaar voor gidsen en aspirant gidsen. De lezing stond ook open voor anderen die er gebruik van hebben gemaakt. In totaal rond de 30 personen.

Er zijn drie insecten-publiekswandelingen gehouden: Strijbeekse Heide , Gilzewouwerbeek, Surrae. Totaal 54 bezoekers.

De wandeling in Surrae was experimenteel: wanneer de grijze zandbijen en hun belagers vliegen, volgt een oproep. Eén persoon heeft zich gemeld en is rondgeleid. Conclusie: dit werkt niet.

In augustus is een loepjeswandeling gehouden in Heusdenhout waarin insecten ook worden bekeken. Op 10 augustus is voor IVN-gidsen weer een insectenmiddag in de Oranjepolder gehouden. Deze is door ongeveer 17 gidsen bezocht en verliep zeer geanimeerd.

Bijenroute Landgoederenzone in de Haagse Beemden. Bijeenkomst in december om de definitieve route te bepalen en de teksten voor de info-borden vast te stellen.

- Het werk aan het boek 'Bijen in Breda' stagneerde in 2024. Wordt 2025 weer opgepakt.

2b. Dagvlinders

De KNNV heeft een korte vlinderkursus georganiseerd met een cursusavond van Kars Veling van de Vlinderstichting op 24 april in het leslokaal van Boerderij Wolfslaar en twee excursies op 6 juli en 20 juli door respectievelijk Raymond van Breemen en Jan Woolderink.

Er waren 20 deelnemers aan de cursusavond. De excursies waren veel minder bezocht, deels vanwege het matige weer. Doel is in 2025 nog een excursie te organiseren.

De cursus heeft geleid tot extra belangstelling voor de vlindertelroutes en voor vlindertellingen voor Staatsbosbeheer.

3. Inventarisaties

Vlindermonitoring:

Op donderdagavond 28 maart was een overleg met de vlinder- en libellentellers over de ervaringen van het voorafgaande jaar en de plannen voor 2024. Door Aad van Diemen is op die avond een korte (30 minuten) cursus hommelterkenning gegeven.

Door leden van onze verenigingen wordt op dertien vlindertelroutes geteld volgens de methode van de vlinderstichting. Het merendeel daarvan in de gemeente Breda; er zijn twee vlindertelroutes in Etten-Leur en één in Oosterhout.

Zeven van de telroutes zijn in 2024 nieuw gestart na ingemeten te zijn. Het tellen op één route is gestopt; daarvoor is waarschijnlijk een nieuwe teller gevonden. In 2025 wordt gestart met twee nieuwe routes op de Galderse Heide (Breda).

Het tellen in Breda gaat in overleg met de gemeente. Breda heeft een aantal telroutes ingericht in overleg met de Vlinderstichting. Doel is het beheer van de betreffende gebieden te optimaliseren. De meeste van deze nieuwe routes worden geteld voor Raymond van Bremen (gem. Breda).

Er worden ook vlindertellingen gedaan voor Staatsbosbeheer in Boswachterij Dorst en het Mastbos. In de Kogelvanger zijn gedurende het seizoen door Ria Voermans vlinders geteld.

Nachtvlindermonitoring:

De werkgroep Nachtvinders van de KNNV inventariseert elke laatste maandagavond van de maand. De coördinatie wordt gedaan door Jacques Rovers en Eric-Jan Beenackers. In 2024 in het Ulvenhoutse Bos. Dat gebeurt met een verlicht wit laken en enkele nachtvlindervallen. De waarnemingen worden genoteerd op waarneming.nl en doorgegeven aan de vlinderstichting.

- IVN-tuin Oranjepolder doet mee met het meetnet Nachtvinders van de Vlinderstichting.

Libellenmonitoring:

Na de libellencursus in 2022 zijn binnen de gemeente Breda inventarisatieroutes uitgezet in overleg met de Vlinderstichting. De inventarisatie van twee van deze routes wordt gedaan door deelnemers van de cursus. Op de overige routes wordt geteld door Raymond van Bremen (gem. Breda).

Cor Borghouts is gestopt met de libellen inventariseren in het natuurgebied De Berk bij de Zwartebergse Molen, Etten-Leur.

Bijen- en wespenmonitoring:

a. De monitoring van bijen, wespen en vlinders aan de Nieuwe Mark is halverwege afgebroken vanwege een conflict over de vergoeding voor de inventarisatie.

b. In de Kogelvanger zijn driewekelijks wespen en bijen gemonitord op verzoek van SBB. Verslag is inmiddels uitgebracht en de resultaten zijn doorgegeven aan EIS-naturalis. De verwachtingen bij SBB waren hoog maar het aantal waargenomen soorten bijen bedraagt 24 en dat is laag voor zo een gevarieerde biotoop. Het aantal voorjaarssoorten dat op wilg vliegt is nog redelijk, maar de heidesoorten ontbreken geheel. Voor wespen zijn de waarnemingen nog dramatischer. Slechts zeven soorten. Wat we zien is de bevestiging van de algemene insectensterfte.

4. Insecten overig

In het IVN-blad Natuursignalen verschijnt elke keer een artikel over insecten.

Website Stadsplanten.nl. Aan de auteurs is gevraagd in bij de behandeling van een plant ook aandacht te geven aan bijbehorende insecten. Dat wordt gedaan.

Mossenwerkgroep, coördinator Erik-Jan Beenackers

Verslag Mossenwerkgroep 2024

De werkgroep mossen bestaat uit ca. 15 personen waarvan ca. 8 personen actief zijn. Van oktober tot en met maart wordt er sinds oktober 2022 2 keer per maand mossen en korstmossen geïnventariseerd op zaterdagmiddag. Daarnaast heeft ondergetekende (EJB) samen met Jacques Rovers (JR) enkele gebieden bezocht.

We zijn in 2024 gestart met een bezoek aan de begraafplaats Zuylen e.o. (KM-hok 110-399) in Breda. Er zijn hier ca. 60 mos- en 70 korstmossoorten gevonden. Bijzondere mossen: Opgeroeld smaragdsteeltje (*Pseudocrossidium revolutum*) en Stompe haarmuts (*Orthotrichum obtusifolium*). Bijzonder korstmossen: Engelse dropkorst (*Placopyrenium fuscillum*) en Zwarte grafkorst (*Placynthium nigrum*) beide massaal voorkomend op oude graven van harde kalksteen.

Daarna zijn we een zaterdagmiddag naar de Biesbosch geweest KM-hok 113-419. Hier zijn ca. 50 mos- en 70 korstmossoorten gevonden.

Vervolgens hebben we 3 keer (2x in maart en 1x oktober) een bezoek gebracht aan KM-hok 120-400 Boswachterij Dorst – Leemkuilen/Steenfabriek. Hier zijn ongeveer 100 mossen en 65 korstmossen gevonden. In een stukje jonge aanplant vonden we Dwergwratjesmos (*Cololejeunea minutissima*) en op een oude beuk zit Gewoon pelsmos (*Porella platyphylla*). In het verleden was hier ook Knopaloëmos (*Aloina brevirostris*) gevonden maar dat hebben we niet kunnen vinden.

Op vraag van Staatsbosbeheer hebben we in oktober/november 2 bezoeken gebracht aan het gebied Gooren en Krochten ten oosten van Zundert, KM-hokken 104-384 en 107-386. Speciale aandacht ging hierbij uit naar de aanwezige veenmossen. Bijzondere soorten die gevonden zijn: Oermos (*Archidium alternifolium*), Dwergwratjesmos (*Cololejeunea minutissima*), Violet trapmos (*Lophozia capitata*) en Sliertmos (*Straminergon stramineum*).

In november en december hebben we een drietal bezoeken gebracht aan het Haagse Beemdenbos (Staatsbosbeheer) en de oevers van de mark: KM-hok 111-405 omdat hier nog maar weinig van bekend was. Er zijn ongeveer 80 mossoorten en 80 korstmossoorten gevonden. Bijzondere soorten: Dwergwratjesmos (*Cololejeunea minutissima*), Behaard schildmos (*Melanelixia subargentifera*) en Groen vingermos (*Physcia biziana*) waarvan de laatste twee relatief nieuw zijn in Nederland.

Door EJB en JR is nog één KM-hok geïnventariseerd in de omgeving van begraafplaats de Bieberg en het Markdal KM-hok: 113-396. Bijzondere soort hier waren het Watervedermos (*Octodiceras fontanum*) en Glad kringmos (*Neckera complanata*).

Door individuele leden zijn nog z'n 25-tal km-hokken geïnventariseerd, meestal in combinatie met planteninventarisaties.

Alle vondsten zijn/worden verwerkt op waarneming.nl en op de verspreidingsatlas.

Paddenstoelenwerkgroep, coördinatoren Piet van Iersel en Jacques Rovers

De paddenstoelen werkgroep is alleen in het najaar actief met zoeken naar paddenstoelen, zo ook weer dit jaar. De woensdagmiddag is hiervoor de vaste middag. Vanaf 11 september tot 13 november zijn we op stap geweest.

In 2024 zijn we negen maal naar paddenstoelen gaan zoeken in de buurt van Breda in een groeps grootte van 8-14 mensen. De groep werd steeds groter naarmate het seizoen vorderde. Het afgelopen najaar hebben we ook de Galderse heide opnieuw een keer bekeken. We vonden in 2022 nog in totaal 103 soorten op de Galderse heide. Dit jaar vonden we er 33 soorten in totaal. Maar daar moet wel een opmerking bij. Toen we er op 10 oktober waren hebben we heel veel (> 500) Heideknotszwammen gevonden en dat vorig jaar daar zeker niet zo. Bovendien is dit een rode lijst soort.

Maar dit jaar was een goed paddenstoelen jaar. Dat is natuurlijk vooral te danken aan de vele regen die er viel. We vonden tijdens onze tochten maar liefst 198 verschillende soorten waarvan er 26 op de Rode Lijst staan.

Niet alle soorten konden in het veld op naam gebracht worden. Het was daarom fijn dat Jac Gelderblom de moeite en tijd nam om ze dan mee naar huis te nemen en na microscopisch onderzoek op naam te brengen. Namens de leden van de werkgroep dank daarvoor.

De waarnemingen staan allemaal op Waarneming.nl.

Foto's van Lieneke Steijn: Kroontjesknotszwam, Varkensoor, Heideknotszwam.

Plantenwerkgroep, coördinator Jacques Rovers

Evaluatie 2024

De samenstelling van plantenwerkgroep blijft redelijk stabiel met een kern van ca 15 leden.

Helaas moesten we dit jaar afscheid nemen van Karel Gort, al jaren een trouwe deelnemer uit Hoek van Holland en gastlid van onze vereniging.

Programma 2024

Het programma van de plantenwerkgroep heeft een vast patroon. In de periode van april tot september gaan we elke dinsdagavond op stap. De hoofdmoot bestaat uit het inventariseren van km-hokken in de omgeving van Breda met de nadruk op hokken die al lang niet meer bezocht zijn. Meestal inventariseren we met twee groepjes op één avond, zodat we in twee weken een km-hok kunne afronden. In totaal hebben we 12 km-hokken bezocht.

In kleiner verband inventariseren enkele leden van de plantenwerkgroep ook voor Floron. Deze km-hokken bevinden zich in een wat ruimere regio rondom Breda

Op verzoek van Staatsbosbeheer hebben enkele leden het gebied rond Weimeren bekeken.

Voor de inventarisaties werken we nauw samen met Floron, Staatsbosbeheer en gemeente Breda.

Inventarisatie in gemeente Breda

In de periode 2010-2024 hebben we de grens van **1470** wilde of verwilderde planten in de gemeente Breda ruim overschreden.

Ook dit jaar zijn er weer 45 nieuwe soorten aan de lijst toegevoegd. Het betreft vooral verwilderde planten en/of afkomstig uit tuinen of als wildmengsel ingezaaid en ter plaatse in stand blijvend, maar ook zeldzame soorten zoals ronde zegge, draadgentiaan, armbloemige waterbies en duinrus.

Ook leverde een bramenexcursie in het Liesbosch een tiental nieuwe soorten op.

Opvallende soort is dit jaar het vlakbloempje (*Mazus pumilis*). Uit voorgaande jaren slechts bekend in Prinsenbeek, nu blijkt deze op heel veel plaatsen in de stad voor te komen. Het best voelt deze plant zich thuis tussen de voegen van straatstenen. Eigenlijk voor 2024 de meest opvallende vondst.

Themadagen

Het afgelopen jaar zijn er vanuit de plantenwerkgroep geen themadagen of cursussen georganiseerd. Wel was er een cursus planten in het landschap van Floron waar leden van de plantenwerkgroep aan hebben meegewerkt.

Excursie Leuven

Op 6 juli hebben we met de groep een bezoek gebracht aan de mooie stad Leuven. We zijn daar rondgeleid door de daar gevestigde plantenwerkgroep. In 2025, op 13 juli, is er een tegenbezoek vanuit Leuven. Het programma is nagenoeg rond.

Inventarisatie in omgeving Breda

Ook dit jaar hebben meerdere leden van de plantenwerkgroep deelgenomen aan de Floron-inventarisaties in de Biesbosch. In mei is de Noordwaard bekeken, in augustus is de Dordtse Biesbosch bezocht.

Werkgroepen Vissen en Zoogdieren:

Er zijn geen jaarverslagen van deze werkgroepen.

Stadsecologen:

Al vele jaren heeft Breda een aantal zeer deskundige ecologen in dienst (allen leden van de KNNV afdeling Breda) die ervoor moeten zorgen dat de groene ambities van de gemeente in daden worden omgezet. Dat lukt redelijk en is een pluim op de hoed van deze ambtenaren. Met een minimale bezetting toch dit resultaat bereiken is een prestatie die gezien mag worden. De politieke steun voor die gepleegde inzet, met minimale middelen realiseren van de gemeentelijke doelen die moeten bijdragen aan herstel van de biodiversiteit, wordt echter niet altijd gevoeld.

Staatsbosbeheer:

In 2023 heeft Staatsbosbeheer een nieuwe senior Boswachter aangesteld; Alex Zuidervliet. Hij is naast senior boswachter Stella Verkroost (beiden lid van de KNNV afdeling Breda) actief in het gebied De Baronie. Boswachter Claudia Hertzer is contact persoon voor; Liesbos, Dorst, Ulvenhoutse Bos en Spinolaschans. Boswachter Egbert Eilander is contact persoon voor; Strijbeekse Heide en Chaamse Bossen. Claudia en Egbert zijn ook lid van de KNNV Breda.